

КОЛІЗІЙНІСТЬ НОРМ ГОСПОДАРСЬКОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Кухар І. – ст. 1 курсу, гр. ПРЗмвн-11

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Світлак І.І.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Сьогодні, в умовах фінансової кризи, в Україні суб'єкти господарювання зустрічаються з труднощами в питаннях визначення, вибору та формування ефективної організаційної структури управління. Виникає об'єктивна необхідність в чіткій та узгодженій взаємодії як усього підприємства-господарюючого суб'єкта, так і окремих його складових частин. Найбільш гострою є необхідність розв'язання проблеми формування організаційно-правового механізму ефективного управління та пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності організаційних структур підприємств різних організаційно-правових форм, тому що ринкова економіка, особливо в часи кризи, вимагає повсякденної та результативної роботи господарських одиниць. У системі заходів по забезпеченню ефективної роботи суб'єктів господарювання, подолання кризи, переходу на альтернативні шляхи розвитку і господарювання важливе місце займає удосконалення організаційної структури управління. Так як одним із основних завдань господарського законодавства є координація діяльності суб'єктів господарювання, та визначення понять юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, їх ознаки є важливим для правової організації господарського життя суспільства в цілому і має мати місце в системі господарського права.

З прийняттям Господарського кодексу України (далі – ГК України) [1] та Цивільного кодексу України [2] (далі – ЦК України) було вирішено низку важливих проблем господарсько-правового забезпечення в окремих галузях народного господарства. Проте, все ж не було повністю усунено всіх прогалин, колізій, застарілих норм, що зумовлено складністю правового регулювання сфери господарювання, іншими об'єктивними чинниками, зокрема, динамізмом та різноманітністю господарських відносин. З одночасним прийняттям ЦК та ГК України виникають проблеми з приводу регулювання однорідних відносин, оскільки ці нормативно – правові акти мають ряд колізійних норм, в результаті цього виникають проблеми щодо застосування певного законодавства до однорідних правовідносин.

На думку А.В. Рабиновича, відносно визначення тотожності таких понять як «суб'єкт господарського права», «учасники господарських відносин», «суб'єкти господарювання», «суб'єкти підприємницької діяльності», оскільки із-за відсутності чіткого визначення вищезазначених понять виникають проблеми щодо застосування певного законодавства до однорідних правовідносин у сфері господарювання.

Поняття суб'єкта господарського права відсутнє в ГК України Натомість ГК та інші нормативно-правові акти оперують такими

юридичними категоріями як «учасники господарських відносин», «суб'єкти господарювання», «суб'єкти підприємницької діяльності» тощо.

Суб'єктами господарювання (в тому числі підприємцями) визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську (підприємницьку) діяльність. Загальні положення щодо осіб, які можуть займатися підприємницькою діяльністю, містяться у ГК та ЦК України.

Співвідношення поняття «суб'єкт підприємницької діяльності» із поняттям «суб'єкт господарської діяльності». Для характеристики цих осіб означені нормативні акти допускають паралельне існування декількох термінів: «суб'єкт підприємницької діяльності» (ст. 74, 130, 209 ГК України), «суб'єкт підприємництва» (ст. 3, 45, гл. 23 ГК України), а також «підприємець» (ст. 21, 46 ГК України) [1].

Натомість ЦК України відмовляється від єдиного узагальнюючого поняття і запроваджує термін «підприємець» стосовно фізичних осіб (ст. 35, гл. 5 ЦК України), а також «підприємницькі» стосовно юридичних осіб – товариств (ст. 83 ЦК України) [2].

Отже, розуміючи очевидну їх тотожність, враховуючи ст. 9 ЦК України про те, що окремим законом можуть бути передбачені особливості регулювання майнових відносин у сфері господарювання, можна вважати за необхідне використовувати термінологію, яку вживає ГК України, звертаючись, звичайно, і до ЦК України як до акту загального у частині, що не суперечить акту спеціальному, тобто ГК України.

Поняття «суб'єкт підприємницької діяльності» співвідноситься із поняттям «суб'єкт господарської діяльності» так само, як співвідносяться поняття «підприємницька діяльність» і «господарська діяльність», тобто як частка і ціле [3].

Тому, на нашу думку, під час характеристики суб'єктів підприємницької діяльності доцільно звертатися і до загальних ознак, притаманних суб'єктам господарської діяльності.

ГК України не містить чіткого визначення поняття «суб'єкт підприємницької діяльності», формулюючи його опосередковано через поняття «господарська діяльність» і «суб'єкт господарювання». Так, за змістом ч. 2 ст. 3 ГК України суб'єктами підприємництва вважаються особи, які займаються підприємницькою діяльністю для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку. Стаття 42 ГК України, визначаючи підприємництво як вид господарської діяльності, прирівнює суб'єктів господарювання, що здійснюють господарську діяльність з ознаками підприємницької, до підприємців. Тому, виходячи з цього, поняття

суб'єкта підприємницької діяльності слід розглядати крізь призму визначення поняття «суб'єкт господарської діяльності» з урахуванням специфіки, обумовленої зайняттям саме підприємницькою діяльністю.

За змістом ч. 1 ст. 55 ГК України суб'єктами господарювання (підприємцями) визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську (підприємницьку) діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Відповідно до статті 2 ЦК України учасниками цивільних відносин визнаються фізичні та юридичні особи. Як бачимо, зазначена стаття Закону не враховує таку численну групу учасників цивільних відносин як фізичні особи – підприємці, які

в сукупності теж охоплюються поняттям «фізичні особи», але в силу свого статусу мають певні відмінності в правовому регулюванні відносин. При цьому, правовий статус фізичної особи є набагато ширший, ніж правовий статус фізичної особи – підприємця [3]. У зв'язку з цим постає питання: яке місце в сфері правовідносин займає фізична особа-підприємець і які норми законодавства до них слід застосовувати: норми, що регулюють відносини фізичних осіб, або норми, що регулюють відносини юридичних осіб.

Отже, з вищенаведеного можна зробити висновок про те, що ЦК і ГК України регулюють одні й ті ж самі питання щодо визначення суб'єкта господарювання по-різному. Тому така розбіжність у визначенні понять або відсутність їх тлумачення у ЦК та ГК України на практиці обумовлює появу суперечливих висновків, які, безумовно, впливають на правозастосування.

Література

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/paran1114#n1114>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/paran1114#n1114>
3. Рабінович А. В. Порівняльна характеристика цивільного та господарського кодексів щодо суб'єктів господарювання / А. В. Рабінович // Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія : Юридична. - 2015. - Вип. 1. - С. 121-130.

УДК 346.9

ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД ЯК СУБ'ЄКТ ДОКАЗУВАННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Ейсмонт С. – ст. 4 курсу, гр. ПРвн-41

Науковий керівник – к.ю.н. Тунік Ю.М.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Судове доказування, будучи важливою складовою правосуддя, відіграє велику роль в системі господарського процесуального права. Відповідно до Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК України), завданням даного судочинства є захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод та інтересів учасників господарських (підприємницьких та інших економічних) відносин шляхом справедливої, неупередженої та своєчасного розгляду господарських справ.

Вчені-правознавці не дійшли єдиної думки щодо того, чи виступає господарський суд учасником процесу доказування. Вирішенню цього питання присвячені праці багатьох науковців, таких як: Л.М. Ніколенко, В.В. Ярков, М.Х. Треушніков, В.С.Щербина, М.О. Абрамов, Д.М. Притика, В.Д. Чернадчук та інші.

Л. Ніколенко вважає, що судове доказування в господарському процесі – це врегульована нормами господарсько-процесуального й матеріального права особлива форма пізнавальної діяльності, на підставі якої відбувається перехід від ймовірних суджень до знання, що забезпечує встановлення, перевірку та посвідчення фактів спірного правовідношення і прийняття законного й обґрунтованого судового акта [1].

На відміну від осіб, які беруть участь у справі, завдання суду є набагато складнішим. Він

має специфічні навички, використовує способи і методи для вирішення пізнавальних і практичних завдань у здійсненні правосуддя в господарських справах. Суд повинен дослідити й дати оцінку всім обставинам і доказам, зібраним і представленим особами, які беруть участь у справі, після чого формує висновки про фактичні обставини, права та обов'язки сторін. [1].

Так, загальна схема доказування викладена, зокрема: у ч. 1 ст. 33 ГПК України – кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень; у ч. 1 ст. 34 ГПК України – господарський суд приймає тільки ті докази, які мають значення для справи; у ст. 43 ГПК України, у якій викладені положення щодо оцінки доказів господарським судом. Аналіз положень щодо обов'язку доказування і подання доказів (ст. 33 ГПК України), належності і допустимості доказів (ст. 34 ГПК України), звільнення від доказування (ст. 35 ГПК України), витребування доказів (ст. 38 ГПК України) дозволяють стверджувати, що доказування є самою діяльністю суду та інших учасників процесу, метою якої є встановлення, повне з'ясування всіх дійсних обставин справи, які конкретизуються залежно від предмета спору, суб'єктного складу сторін, а також тих правовідносин, що мають місце між сторонами в тій чи іншій справі.

Тобто суд безумовно є суб'єктом доказування